

שמירת הלשון

קבלת לשון הרע ואבק לשון הרע -

חפץ חיים ח, יג-יד; ט, א-ב

הרב חיים סבתו

חלק ראשון: הלכות איסורי לשון הרע, כלל ח, י"ג

ועתה נבאר דיו קבלת לשון הרע*. עבנו קבלת לשון הרע, שהזְהִירָה לנו התורה מזה, דְהִינוּ, שלא להאמין בלב, שהדבר אמת. ואין צורך לנו להאריך ולבאר את מהותו של המקבל ואת האיש, שהוא מקבל עליו, כי כמעט לא נמצא בו חלוק. אלא כלל הדברים בקצור הוא כה, כל איש ישראל מצוה, שלא לקבל לשון הרע על (כו) שום אדם מישראל, חוץ מעל אפיקורסים ומלשינים וכיוצא באלו, אותם, שציצאו מכלל "עמיתך".

חלק ראשון: הלכות איסורי לשון הרע, כלל ח, י"ד

גם אין חלוק באסור קבלת לשון הרע, בין אם הוא שומע מאנשים אחרים או מאביו ואמו ואנשי ביתו. ויותר מזה (כז) מצינו בתנא דבי אליהו פרק כ"א, שאם רואה אדם לאביו ולאמו, שמדברים דברים יתרים, כגון, לשון הרע וכדומה, לבד שמזקק שלא לקבל דבריהם, אלא הוא צריך גם כן למנע אותם מזה, (ויזהר שיהיה זה, בדרך כבוד, וכמו שכתבתי בבאר מים חיים). ואם החריש להם, נענש הוא והם עבור זה בענש גדול. ואמרין במסכת שבת (דף נ"ד): כי מי שיש לו למחות באנשי ביתו, נתפס לעתיד לבוא על אנשי ביתו, על כן יהיה אדם רגיל תמיד בביתו להוכיח בענינים אלו, ורק בלשון רכה, ולהציע לפניהם את גדל הענש שיהיה עבור זה לעתיד לבוא וגדל השכר, למי שנזהר מזה. וביותר יזהר בעצמו לעולם, שלא ישמעו אנשי הבית מפיו שום דברי גנאי על חברו, כי אם הוא בעצמו יעבר על זה, לבד האסור בעצמו, הוא גם כן קלוקל גדול לענין זה, כי שוב לא יהיה לו שום פתחון פה למנע אותם מזה. ועל פי הרב תלמיד הנהגת אנשי הבית בענינים כאלו אחר הנהגת בעל הבית בעצמו, על כן צריך בעצמו לזהר בזה עד מאד, ויהיה טוב לו בזה ובבא.

חלק ראשון: הלכות איסורי לשון הרע, כלל ט, הערות מקדימות

בכלל זה יבאר דיו אבק לשון הרע בכל פרטיו, ובו ' סעיפים.

(א) יש דברים שאסורין מטעם אבק לשון הרע, כגון שאומר, מי היה אומר על פלוני, שיהיה כמו שהוא עתה או שאומר, שתקו מפלוני, (ב) איני רוצה להודיע מה ארע ומה יהיה, וכיוצא בדברים אלו. וכן המספר (ג) בשבחו של חברו בפני שונאיו, גם כן בכלל אבק לשון הרע הוא, דזה גורם להם, שישפירו בגנותו*. ואם (ה) הוא מרבה לספר בשבחו, אפלו שלא בפני שונאיו

דף מקורות

אסור, כי על ידי זה רגיל בעצמו לגנותו לבסוף לומר: חוץ ממדה רעה זו שיש לו, או שהשומעין ישיבוהו: למה אתה מרבה בשבח ונהלא מדת כה וכה בידו?

חלק ראשון: הלכות איסורי לשון הרע, כלל ט, ב'

וכל זה, אם אינו משבח ברבים, אבל ברבים אסור (ו) בכל גוני (בכל האפנים), כי במסבת אנשים רבים רגיל להמצא שם מימינים ומשמאילים או מקנאים, ועל ידי שיזכיר בשבחיו (ז) יבואו לספר בגנותו*. ואם יחפץ לשבח אדם, אשר כבר החזק לרבים ונדע לכשר וצדיק ואשר לא נמצא בו רעה ואשמה, גם על פני שונא ומקנא יש לשבח, כי לא יוכל לגנותו, ואם יגנהו, ידעו הכל, אשר פיו דבר שוא.